

4

Тойлордун көркү тамада

Кыргызстанда күз мезгили тойлорго бай келет. Алсак “там той”, “бешик той”, “сүннөт той” жана “үйлөнүү той” жана башка. Өзгөчө “үйлөнүү той” эң көп тойлонгон тойлордун катарын толуктайт. Үйлөнүү той - эки жаштын турмушка кадам койгондорун кубаныч менен жар салышы, ал кубанычтарын жакындары менен бөлүшүшү.

7

Ат жалында ойногон “Мурас” тобу

“Мурас” акробатика тобунун цирк оюндарында башкы каармандар – жылкылар. Аталган топ кыргыз рухуна бүткөн ат жалындагы өнөрдүн бири “жигитовка” менен алектенип келет. “Жигитовка” өнөрү ат үстүндөгү жигиттин шамдагайлыгын, күч-кубатын, чыгармачыл ойлумун...

5

Көчмөндөрдүн каада-салты - мүнүшкөрлүк

Көчмөн элибиз саякерлик, устачылык, манасчылык сыяктуу эле мүнүшкөрлүк өнөрүндө кастарлап келген. Мүнүшкөрлүктө башкы нерсе куш таптап, аны аңчылыкка үйрөтүп, аңга салуу. Мүнүшкөрлүктө бардык эле куш таптала бербейт. Мында куш чыдамкай, өткүр, курч, көздөгөнүн бербеген мүнөздөргө ээ болушу керек.

6

Тагдырды жеңген Азамат

Азамат Жааналиев 2014-жылы катуу жол кырсыгына кабылган. Кырсыктан кийин дарыгерлер, ага баспай тургандыгын айтышкан. Эрки күчтүү Азаматты тагдыр буттан чалса да, ал ага муюп калган эмес. Кайра өзүн чыйралтып, алдына максат коюп, басып кеткен. Ал Ысык-Көл – Бишкек жолун жөө, ал эми Кыргызстандын калган жети облусун шайтан араба менен 62 күндүн ичинде кыдырып чыккан.

ГЕЗИТИ Манас

КЫРГЫЗ-ТҮРК “МАНАС” УНИВЕРСИТЕТИНИН СТУДЕНТИК ПРАКТИКАЛЫК ГЕЗИТИ

ОКТЯБРЬ 2018 / САНЫ: 66

www.manas.edu.kg

Өлкө башчылары «Манаста» жолугушту

Боордош эки өлкө Түркия жана Кыргызстандын президенттери Режеп Таййип Эрдоган жана Сооронбай Жээнбеков Кыргыз-Түрк «Манас» университетин (КТМУ) зыярат кылды. Жолугушуу 2-сентябрда КТМУ Маданият борборунда өткөрүлүп, анда өлкө башчылары ардактуу доктор наамдары менен сыйланды. Иш-чаранын алкагында президенттер КТМУда курула турган медицина факультетинин жана илимий изилдөө ооруканасынын капсуласын салуу аземине катышышты.

2

Өлкө башчылары «Манаста» жолугушту

Боордош эки өлкө Түркия жана Кыргызстандын президенттери Режеп Таййип Эрдоган жана Сооронбай Жээнбеков Кыргыз-Түрк «Манас» университетин (КТМУ) зыярат кылды. Жолугушуу 2-сентябрда КТМУ Маганият борборунда өткөрүлүп, анда өлкө башчылары ардактуу доктор наамдары менен сыйланды. Иш-чаранын алкагында президенттер КТМУга курула турган медицина факультетинин жана илимий изилдөө ооруканасынын капсуласын салуу аземине катышышты.

Эл аралык аренада КТМУ абройлуу

Ардактуу доктор наамын тапшыруу аземинде Түркиянын президенти Режеп Таййип Эрдоган Кыргызстанда жана Кыргыз-Түрк «Манас» университетине келгенине кубанычта экендигин айтып: «Манас» университетин алгач ирет 2011-жылы зыярат кылгам. Арадан 8 жыл өткөндөн кийин келип, алдыга коюлган максаттардын бир тобунун ишке ашканын көрүп, кубанып турам. Бүгүнкү күндө «Манас» университети билим берүү, илимий изил-

дөө жана коомго кызмат кылуу тармактарында эл аралык марка. Алдыдагы келишимдерде университеттин мындан дагы өнүккөндүгүн, ийгиликти багыткандыгын көрөрүмө толук ишенем.

КТМУ Медицина факультетинин капсуласын салууга катышкан Эрдоган «Бул факультет келечектин докторлорун, медайымдарын, медицина кызматкерлерин өстүрүп чыгарат. Факультетибиз кудай буюрса тез арада бүткөрүлүп, бардык студенттер үчүн кызмат кылат,- деп билдирди.

Эки өлкө байланышынын ийгиликтүү үлгүсү: КТМУ

Ал эми Кыргызстандын Президенти Сооронбай Жээнбеков ардактуу доктор наамын алгандыгы үчүн ыраазычылыгын билдирип, окуу жайдын эки өлкө ортосундагы ордун баса белгиледи. Жээнбеков «Манас» университети чындыгында чоң ийгиликтерде жетишти. Мен Кыргызстандын президенти катары Түркиянын президентине ыраазычылыгымды билдирип кетким келет. «Манас» университети эки өлкө ортосундагы кызматташуунун аз

камсыз болгон студенттерге ар кандай жардамдар берилет. Эң маанилүүсү эң мыкты өрнөгү, эң ийгиликтүү долбоору. Анын эки өлкө ортосундагы достук мамилелеринин чыңдалышына жана күчтөнүүсүнө чоң салымы бар. Экинчиден, «Манас» университетинин дагы бир өзгөчөлүгү Кыргызстанга кошкон салымы. Университет Кыргызстандагы жогорку окуу жайлары арасында эң алдыңкы окуу жайлардын катарында турганы жана сапаттуу адистерди тарбиялап чыгарганы менен айырмаланат. Айрым башка окуу жайлар өз тармагын акча та-

буунун булагына айландырып, билим берүү үчүн төлөнгөн акчанын суммасын арттырууга аракет кылып жатышса, «Манас» университети бул университеттерден өзгөчөлөнүп билим берүүнү акысыз жүргүзүп келет. Студенттер стипендия алып окушат. Өзгөчө материалдык жактан бул университетте паракорчулуктун болбогондугу. «Манас» университети таза университет. Мен бул нерсени аябай жакшы билем. Өлкөбүздө паракорчулук жана коррупцияга каршы башталган күрөштө бул университет биз менен бир пикирде жана бизди дайыма колдоп келет».

2023-жылга карата максаттар коюлуу

Аземде КТМУ ректору, проф. докт.Себахаттин Балжы алгач эки өлкөнүн президенттери «Манас» университетине келгенине кубанычта экендигин билдирди. «Урматтуу президенттерим, биз 2023-жылга карата алдыга койгон максаттарыбыз билим берүүдө эл аралык марка болуу, илимде илимдин борбору болуу, коомго кызмат көрсөтүүдө үлгү жана ийгиликтүү мекеме болуп ушул аймакта алдына койгон пландарды ишке ашыруу үчүн бар күчүбүз менен аракет кылып жатабыз. КТМУ илимге кошкон салымы боюнча КР Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан алдыңкы орунга тандалды. Бул бизге мындан да ийгиликтүү иштерди жасообузга чоң түрткү берди. 2023-жылына келгенде КТМУ дүйнөнүн бардык жеринен келген илимпоз инсандары менен Түрк дүйнөсүнүн өнүгүшүнө өз салымын кошкон, Кыргызстан менен Түркиянын ортосунда алтын көпүрө кызматын аткарган эң маанилүү мекеме болот. Бул үчүн азыртадан баштап түнү-күн дебей аракет кылып жатабыз».

Кыргызстанда «Түрк дүйнөсү» даректүү тасмалардын фестивалы өттү

III Эл аралык «Түрк дүйнөсү» даректүү тасмалардын фестивалы 23-октябрда Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин коммуникация факультетинин кино залында болду.

Ага КТМУнун ректору Проф. Др. Себахаттин Балжы, биринчи проректор Проф. Др. Асылбек Кулмырзаев, «Түрк дүйнөсү» журналисттер федерациясынын башчысы Мендерес Демир, Түркия журналисттер федерациясынын башчысы Йылмаз Каража, ага окутуучулар, Кыргызстандын кино адистери, студенттер, киносүйүүчүлөр жана журналисттер катышты.

Фестивалдын жүрүшүндө «Түрк эне», «Алтайдын казак балдары», «Сени унута албадым», «Карадеңиздин жалгыз энелери», «Мен Түркменем мен бегем», «1916-жыл, үркүн», «Кур-

бака аңчылары», «Сен адамсыңбы?», «Саксак: бир түтүн даректүү тасмасы», «Каалайт элем», «Карышкыр» жана «Парадокстуу чуркоо» аттуу тасмалар кино сүйүүчүлөрдүн назарына коюлду.

Саамалыкта КТМУнун ректору Проф. Др. Себахаттин Балжы «Аталган фестиваль өзгөчө көз караш, пикирлерди жаратары бышык. Түрк элдери тилде, пикирде, иште дагы бирдиктүү болушу шарт. Түрк дүйнөсүнүн ынтымагы ушундай болушу зарыл. Биздин келечек муундарга өткөрүп бере турган маданий мурасыбыз бар. Бул тасма-

лар ушул милдетти аткарууда,- деп аталган фестивалдын түрк дүйнөсүнүн ынтымагына кошкон салымын баса белгиледи.

Ал эми, Түрк дүйнөсү журналисттер федерациясынын башчысы Мендерес Демир, «Түрк дүйнөсүнүн өңүн ушул залда көрүү биз үчүн чоң сыймык.

Илимдин уясы университетибизде мындай долбоорлордун колдоо табышы, түрк дүйнөсүнүн искусствого болгон мамилесинин көрсөткүчү,- деген оюн айтты.

Ошондой эле Мендерес Демир быйылкы ураандарынын «8 өлкө, 8 шаар, 1 фестиваль» болгондугун, анын негизинде «Түрк эне» аттуу долбоорду жүзөгө ашыргандарын белгиледи.

Кошумчалай кетсек, аталган долбоор 8 шаарда «8 өлкө, 8 түрк энеси» урааны менен уюштурулган. Анда Кыргызстандык, Казакстандык, Азербайжандык, Түндүк Кипр Түрк Республикасынан, Македониялык, Татарстандык жана Түркиялык бир эненин бир күндүк жашоосу тартылып, аягында бир тасмага бириктирилет.

Кабар: Айгерим Качкынбекова
Фото: Айгерим Качкынбекова

КТМУда 2018-2019 окуу жылы башталды

Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде (КТМУ) жаңы окуу жылы башталды. Анын алкагында университеттибизде бир топ иш-чаралар өткөрүлдү. Атап айтканда алар, жалпы академиялык жыйналыш, проф. докт. Фуат Сезгинди эскерүү иш-чарасы жана 2018-2019 окуу жылынын ачылыш аземи болуп өттү.

Жалпы академиялык жыйналыш

2018-2019 окуу жылынын алгачкы жалпы академиялык жыйналышы КТМУ Маданият борборунда 18-сентябрда өттү. Жыйынга КТМУ ректору, проф. докт. Себахаттин Балжы, биринчи проректор, проф. докт. Асылбек Кулмырзаев, факультет декандары, жогорку мектеп мүдүрлөрү жана жалпы академиялык жана административдик кызматкерлер катышты.

Даярдык жана жаңычылык

Жалпы жыйында КТМУ ректору, проф. докт. Себахаттин Балжы: «Бул окуу жыл өткөн жылга салыштырмалуу дагы да көп ийгиликтерди жылы болсун деп тилейм. Албетте, бул үчүн тынчтык жана жаңычылыкты эсибизден чыгарбашыбыз керектигин айткым келет. Баарыңыздардан күтөөрүм университеттин тынчтыгын сактоо, тынчтык атмосферасын мындан да жакшыртуу, каалай турган, талап кыла турган деңгээлге жеткирүү. Биздин ийгилигибиздин сыры мына ушунда. Экинчиси өткөн жылкыга салыштырмалуу дагы да жакшы болууну каалайбызбы? Андай болсо негизги принцип жаңычыл болуу. Өтүп кеткен жылды дагы эң жакшы деңгээлде кайталайлы дегенибиз биздин артка кете баштаганыбыздын белгиси болот. Учурда эч нерсе токтоп калбастан өзгөрүүнүн, өнүгүүнүн үстүндө. Дайыма алга карай умтулат. Албетт, мекемелер да алдыга карай умтулат. Албетте атаан-

даштарыбыз да алдыга умтулат. Кыргызстанда бир дагы атаандаштык критерийлери биз үчүн бир көрсөткүч эмес. Биз мындан ары регионалдык жана эл аралык деңгээлге чыгып ушул чөлкөмдөрдө атаандаштыкка туруштук беришибиз керек. Кудайга шүгүр, регионалдык чөлкөмдө өзүбүздүн ордубуз бар. Бул аймакта атаандаштыкка туруштук бере алабыз. Бирок биз мындан да жогорку тепкичтерге көтөрүлүшүбүз керек жана эл аралык аренада атаандаштыкка туруштук берип, алдыңкы орундарга чыгуу биздин негизги милдетибиз болушу керек» деди.

2017-2018 тарыхый жыл болду

Жалпы жыйындын ачылыш сөзүн КТМУ биринчи проректор, проф. докт. Асылбек Кулмырзаев сүйлөдү. Ал сөзүндө төмөнкүлөргө токтолду: «2017-2018 окуу жылы университеттибиз үчүн тарыхый жыл болду. Университетибиз көптөгөн ийгиликтерге жетишти. 2017-жылы университеттибиз Кыргыз Республикасынын президентинин «Достук» медалын алды. Бул медаль университеттин Кыргызстандын социо-экономикалык өнүгүүсүнө салым кошкондугу үчүн берилди. Бул медаль университеттин 23 жылдык тарыхындагы жасаган иштеринин акыбети болуп саналат. Сентябрьдын башында эки өлкөбүздүн президенттеринин бирдикте университеттибизди зыярат кылуусу өзгөчө тарыхый учур болду. Президенттерибиз биздин жетишкен ийгиликтерибизди

кубануу менен кубатташты».

Проф. докт. Фуат Сезгинди эскерүү иш-чарасы

2018-2019 окуу жылынын I Жалпы академиялык жыйналышынын алкагында өткөн жылы июнь айында маркум болгон академик проф. докт. Фуат Сезгинди эскерүү кечеси өткөрүлдү. Түркиянын президенти 2019-жылды проф. докт. Фуат Сезгин жылы деп жарыялангандыгына байланыштуу аталган кечедө КТМУ адабият факультетинин профессору доктор Вефа Ташделен, Ислам дининин жана илим менен технологиянын тарыхындагы маанилүү эмгектери жана чыгармалары бар маркум академик проф. докт. Фуат Сезгин тууралуу «Таңды көргөн адам: Фуат Сезгин» аттуу доклад окуду.

2018-2019 окуу жылынын ачылышы

Түрк Дүйнөсүнүн чолпон жылдызы Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде (КТМУ) 2018-2019 окуу жылынын ачылыш аземи болуп өттү. 1-октябрда КТМУ Маданият борборунда өткөрүлгөн ачылыш аземине КР Билим жана илим министрлигинин министр орун басары Кудайберди Кожобеков, Түркиянын Кыргызстандагы толук жана ыйгарымдуу элчиси Женгиз Камил Фырат, КТМУ ректору, проф. докт. Себахаттин Балжы, КТМУ биринчи проректору, проф. докт. Асылбек Кулмырзаев, факультеттердин декандары, жогорку мектептердин мүдүрлөрү, академиялык жана администра-

тивдик кызматкерлер менен студенттер катышты.

Билим берүүдө эл аралык марка, илимде уникалдуу борбор

КТМУнун 2023-жылга карата максаттарын билим берүүдө эл аралык марка жана илимде уникалдуулуктун борбору катары сыпаттаган ректор, проф. докт. Себахаттин Балжы: «Биздин 2023-жылга карата максатыбыз билим берүүдө эл аралык марка болуу. Бул баскычка азыртадан кадам таштагандыгыбызды айтсак жаңылбайбыз. Экинчи максатыбыз болсо иилдөөдө жана илимде уникалдуулуктун борбору болуу. 2023-жылга келгенде кудай буюрса илим изилдеген университет катары дүйнөнүн көптөгөн абройлуу университеттерден ардактуу илимпоздор келип иштеген, орток долбоорлорду ишке ашырган, дүйнөлүк илимге салым кошкон абройлуу университет болобуз. Азыркы учурдагы биздин абалыбыз бул нерселерди тайманбай сүйлөшүүбүзгө түрткү болот» деди.

«Манастык» болуу кыйын

Университеттин эң алгач 1997-1998 окуу жылында 8 мугалим, 4 программа жана 80-90 студент менен билим бере баштаганын айткан биринчи проректор, проф. докт. Асылбек Кулмырзаев: «Университет эң алгач иштей баштаган 1997-жылдары университеттибизге мугалим табуу же болбосо администра-

тивдик кызматкер табуу чындыгында кыйын болчу. Азыр болсо «Манас» университетинде кызматкер болгусу келген адамдар абдан көп. Университеттин азыркы учурдагы жетишкен деңгээлин мына ушундан да көрсөк болот» деди.

Чоң ийгиликтерге жетишкен университет

Кыргыз Республикасынын Билим жана илим министрлигинин министр орун басары Кудайберди Кожобеков, министр Гүлмира Кудайбердиеванын атына сүйлөгөн сөзүндө «Манас» университетинин изги ийгиликтерге жетишкенин белгиледи. Кожобеков: «Манас» университети 23 жылдык кыска тарыхында аябай чоң ийгиликтерге жетишти. Дүйнөнүн төрт бурчунда иштеген бүтүрүүчүлөрү менен Кыргызстандын желегин сыймык менен желбиреткен «Манас» университети менен биз да сыймыктанабыз» деди.

Ачылыш аземинде сөз алып сүйлөгөн Түркиянын Кыргызстандагы толук жана ыйгарымдуу элчиси Женгиз Камил Фырат болсо КТМУнун маданияттар арасындагы байланыштагы ролуна көңүл бурду. Ал түрк тилдүү элдердин кийин бул чөлкөмдө болсун же дүйнөнүн кайсы бир жеринде болсун бирге кызматташуусу үчүн бири-бирин таанып-билүүдө КТМУнун орду өзгөчө экендигин баса белгиледи.

Түркиянын Кыргызстандагы элчиси КТМУга келди

Түркия Республикасынын Кыргызстандагы элчиси Женгиз Камил Фырат 19-октябрда коммуникация факультетинин окутуучу курамы жана студенттери менен жолукту.

Жыйында элчи Женгиз Фырат жолугушуунун башкы максаты - мугалим жана студенттер менен таанышуу, пикир алышуу, ошондой эле алдыңкы келечекте ишке ашыра турган пландарды талкуулоо экендигин билдирди. Мындан сырткары ал, Кыргызстан менен Түркиянын ортосунда алтын көпүрөнүн курулушу үчүн кандай идеялар бар экендигине өзгөчө басым коюп, эң мыкты шарттарды түзүү максатында кандай долбоорлор аткарылышы зарылдыгына токтолду. Буга кошумча ал, бардык маселеде университетке көмөктөшө тургандыгын тастыктады.

Тойлордун көркү

ТАМАДА

Кабар: Айгерим Акылбекова

Кыргызстанда күз мезгили тойлорго бай келет. Алсак "там той", "бешик той", "сүннөт той" жана "үйлөнүү той" жана башка. Өзгөчө "үйлөнүү той" эң көп тойлонгон тойлордун катарын толуктайт. Үйлөнүү той - эки жаштын турмушка кадам койгондорун кубаныч менен жар салышы, ал кубанычтарын жакындары менен бөлүшүшү. Ар бир өлкөнүн үйлөнүү үлпөтү ар түрдүүчө белгиленет. Алсак, кайсы бир өлкөдө үйлөнүп жаткан жигитке алтын таажы кийгизилсе, кайсы биринде шыпыргынын үстүнөн келинди аттатуу жөрөлгөсү бар. Дагы биринде жубайлар отту тегеренбесе тойдун шааниси чыкпай калат экен. Ал эми Борбордук Азия өлкөлөрүндө тамадасыз тойдун көркү чыкпайт.

төкмө акындар манас айтууну уюштуруп, куюлуштура сүйлөп, чукугандай сөз таап, ырдап, элдин көңүлүн ачышкан. Ал эми учурдагы тамадалар - ырдаган ырлары, уюштурган кызыктуу оюн-тамашалары менен тойлордун көркү. Борбордук Азиядагы популярдуу өнөр катары каралган тамадалык кызмат той ээлеринин өмүр бою эсинде кала турган күндү өзгөчө кылууну көздөйт.

Тамагалык мага атамдан калган мурас

Тамадалык кылгандар бул өнөрдү экинчи иши катары санашат. Тойлордо таланты

Тамада - тойду алып баруу менен катар конокторго түрдүү оюндарды ойнотуп, шоу тартуулайт. Алардын жумушу алып баруучулардыкына окшогону менен алардан кыйла айырмаланып турат. Алып баруучулар кайсы бир иш чараны алып баруу менен гана чектелсе, тамадалар тойго келген коноктордун маанайын көтөрүп, тойдун көркүнө көрк кошушат. Той алып баруучулары кече жакында эле эмес, алардын тарыхы "Манас" эпосуна чейин барат. Алсак эпостогу тойлордо Ыраамдын Ырчы уулу сыяктуу жамакчы,

“Тамада болуш шаңдуу, кызыктуу көрүнгөнү менен оңой эмес. Бир күндө тамада боло калбайсың. Бул иште жылдар бою тажрыйба топтоп, тез ойлоону жөндөмүнө ээ болуу шарт.”

менен таанымал тамадалардын бири Жылдызбек Турсунбаев. Ал "Манас ФМ" радиосунда эмгектенет. Бала кезинен бери бул чөйрөдө жүргөн Жылдызбек: "Атам дагы тамада болгондуктан, бул кесип

мен үчүн жат эмес. Дайыма кызыкчумун. Биринчи жолу 9 жашымда мектептеги иш-чараларга алып баруучу болгом. Ал эми кесиптик кадамым досумдун үйлөнүү тоюнан башталды. Ошондон бери ушул жолдо келатам. Тойдо кызмат кылып, элге күлкү-шаң тартуулап, алардын кубанычына ортоктош болуу мен үчүн бакыт".

Тамада тажрыйбаны жана акылды талап кылат

14 жылдан бери тамадалык кесипти аркалап келаткан Жылдызбек Турсунбаев: "Тамада болуш шаңдуу, кызыктуу көрүнгөнү менен оңой эмес.

Бир күндө тамада боло калбайсың. Бул иште жылдар бою тажрыйба топтоп, тез ойлоону жөндөмүнө ээ болуу шарт. Канчалык программаны алдын ала жазсам дагы тойдогу абалга жараша импровизация жасоого туура келет. Тойдогу конокторго тамаша айтып жатып кийинки кадамымды ойлоно баштайм".

“Тамагалык жаңычылдыкты талап кылат”

Бул кесипке жаңы кадам таштаган тамада Эржан Байкулов бул кесиптин оор экендигин айтат. Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин синхрондук-котормо бөлүмүнүн 3-курсунда окуган Байкулов окуудан тышкары тамадалык кылат. Ал "Ар бир кесиптин оор жактары болгондой эле бул кесиптин да кыйынчылыктары бар. Адамдар менен дайыма иш алып баруу оңой эмес. 200-300 кишилик тойлордо барары эле сен айткан тамашага күлүп, сени кабыл ала бербейт. Андыктан мазмундуу, кызыктуу, өзгөчө программа болушу керек. Ар бир тойго бирдей программа менен барбайм. Максатым - окшош, кайталанма программалар менен той алып баруу эмес. Анткени тамадалык жаңычылдыкты талап кылат".

Кыргызстанда тамадаларды тарбиялай турган атайын окуу жай жок. Антсе да, бул ишке кызыккандар тажрыйба алмашуу максатында Бишкек шаарында "Упай" клубун ачышкан. Аталган клуб ыктыярдуу негизде иш алып барат.

Көчмөндөрдүн каада-салты

Мүнүшкөрлүк

Көчмөн элибиз саяпкерлик, устачылык, манасчылык сыяктуу эле мүнүшкөрлүк өнөрүн да кастарлап келген. Мүнүшкөрлүктө башкы нерсе куш таптап, аны аңчылыкка үйрөтүп, аңга салуу. Мүнүшкөрлүктө бардык эле куш таптала бербейт. Мында куш чыдамкай, өткүр, курч, көздөгөнүн бербеген мүнөздөргө ээ болушу керек.

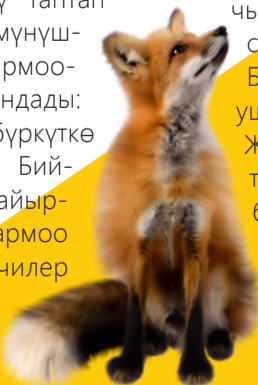
Жети атадан калган мурас

Көчмөн калктарда “мүнүшкөрлүк” өнөрү атадан калган мурас катары учугун үзбөй келет. Илгери аңчылык бир гана үй- бүлөнүн, айылдын эмес, бүтүн элдин жанын баккан. Өзгөчө кышка жакын көчмөндөр бүркүт салдыруу менен түлкү, коен жана башка жаныбарларды уулап, азык-түлүгүн камдап алышкан. Аталган өнөр ээлери мүнүшкөрлүк бүркүт тандоодон башталарын, мүнүшкөр канчалык тажрыйбалуу болсо, бүркүт дагы ээсине бат эле моюн сунарын айтышат.

14 жашынан бери мүнүшкөрлүк кылган каарманыбыз Арстанбек Сагынбаев бул өнөрдү ата-бабасынан калган эстелик деп билет. Мүнүшкөрлүк анын канында экенин айткан Арстанбек: “Кыргыздар жети атасынын аттарын билишет. Менин жети атамдын аты Мүнүшкөр. Мүнүшкөр деп бүркүттү таптаган адамды айтат. Бүркүттөрдү багып түлкү алдырат. Мен да жети атамдын жолун жолдоп мүнүшкөрлүк кылам. Бул өнөр менин канымда бар”.

Мергенчилер бүркүттү беш ыкма менен кармашат

Учурда үч бүркүттү таптап жаткан Сагынбаев мүнүшкөрдүн бүркүттү кармоосун мындайча баяндады: “Мүнүшкөр алгач бүркүткө мергенчилик кылат. Бийик аска-зоолорду байырлаган бүркүттү кармоо оңой эмес. Мергенчилер бүркүттү беш ыкма менен кармашат.

Биринчи, “жаңы гана тойгон бүркүттү кармоо” деп аталат. Бүркүт тоюп бүтүп, мына учайын деп жатканында күлүк аты бар мүнүшкөр кармап алса болот. Экинчиси, “бүркүттөрдү бири-бири менен согуштуруу жолу менен кармоо” деп аталат. Үй бүркүтү менен жапайы бүркүт бири-бирин жактырбай, дароо согушуп башташат. Согушуу учурунда бүркүттөр бири-бирине тырмагын батырып согушат. Дагы бир башка тактика “тор менен кармоо” деп аталат. Ал эми төртүнчү ыкма “бүркүттүн уясынан балапанын алуу”. Жип аркылуу уядан балапан чыгарылып алынат. Эң акыркы ыкма “капкан аркылуу кармоо” деп аталат. Бирок бул ыкмада бүркүттүн буту сынып калышы ыктымал. Ошондуктан, бул ыкма көп колдонулбайт.

Бүркүттү баладай бапестеш керек

Мүнүшкөр Сагынбаев бүркүттүн кармалганынан да аны багуу көп мээнетти талап кыларын айтат. “Бүркүттү кармагандан кийин ага тамак бериш керек. Бүркүттөр тамак маселесинде өтө сезимтал болушат. Таза эмес эт жеп алышса ооруп калышат. Бүркүттү баладай бапестеш керек. Аны үйдөн эле тамактандыруу болбойт. Тышка чыгарып күнүгө 4-5 саат учуруу керек. Балким, эң ооруушу болсо керек. Жапайы болгондуктан ишене да албайсың. Аны менен баарлаша билүү керек. Болбосо аны качырып алуу мүмкүн”

Чырга менен аң уулоого даярдык

Аңчылык кылууда алгач ичи саман менен жүнгө толтурулган коен териси узун жипке байланат. Анын жерге сүйрөтүлгөн куйругу “чырга” деп аталат. Аң уулоого учкан бүркүт учуп барып аны басып калууга тийиш. Буга “чырга тартуу” деп коет. Баскан сайын, бүркүткө эт сугунтуу керек. Талаага мүнүшкөрдүн шакирти чырга сүйрөтүп чыгат да, жүрүшүн улам тездетет. Томогусу алынган бүркүт тез учуп барып аны басып калууга үйрөнөт. Ачка бүркүт дароо чырганы көздөй учуп жөнөйт. Ошентип, бүркүт чыныгы ууга чыккандай аңчылыкты үйрөнөт.

Бүркүттөр балдарга зыян келтириши мүмкүн

Ишин жан дили менен сүйгөн Арстанбек мүнүшкөрлүктү балдарына мурас кылгысы келет. Антсе да, балдарынын азырынча өнөрдү өздөштүрүүгө али жаш экендигин айтат. Ал “Үй-бүлөм кесибиме каршы эмес. Уулдарымдын мүнүшкөрлүккө жакындыгын байкап калам. Абдан кызыгышат. Бүркүттөр табиятынан балдарга өч келет, андыктан, зыян келтирип койбосун деп, балдарымды аларга азырынча жолотпойм..” - дейт ал.

Кыргыздар бүркүттөрдүн жашына ылайык ысым берет. Бир жаштагы бүркүткө “балапан”, эки жашка “таш түлөк”, үч жашындагысына “кум түлөк”, төрт жашарга “ым түлөк” жана беш жаштагы бүркүткө “барчын” дешет. Беш жаштан соң ар бир кошулган жылга бир барчын кошуп айтышат. Бир бүркүт орточо 40-50 жыл жашайт.

Кабар: Албина Кожобаева
Фото: Албина Кожобаева

Тагдырды жеңген Азамат

Кабар: Нуржан Бейшенбекова

Азамат Жааналиев 2014-жылы катуу жол кырысыгына кабылган. Кырсыктан кийин дарыгерлер, ага баспай тургандыгын айтышкан. Эрки күчтүү Азаматты тагдыр буттан чалса да, ал ага муюп калган эмес. Кайра өзүн чыйралтып, алдына максат коюп, басып кеткен. Ал Ысык-Көл – Бишкек жолун жөө, ал эми Кыргызстандын калган жети облусун шайтан араба менен 62 күндүн ичинде кыдырып чыккан.

Максатыман тайган жокмун

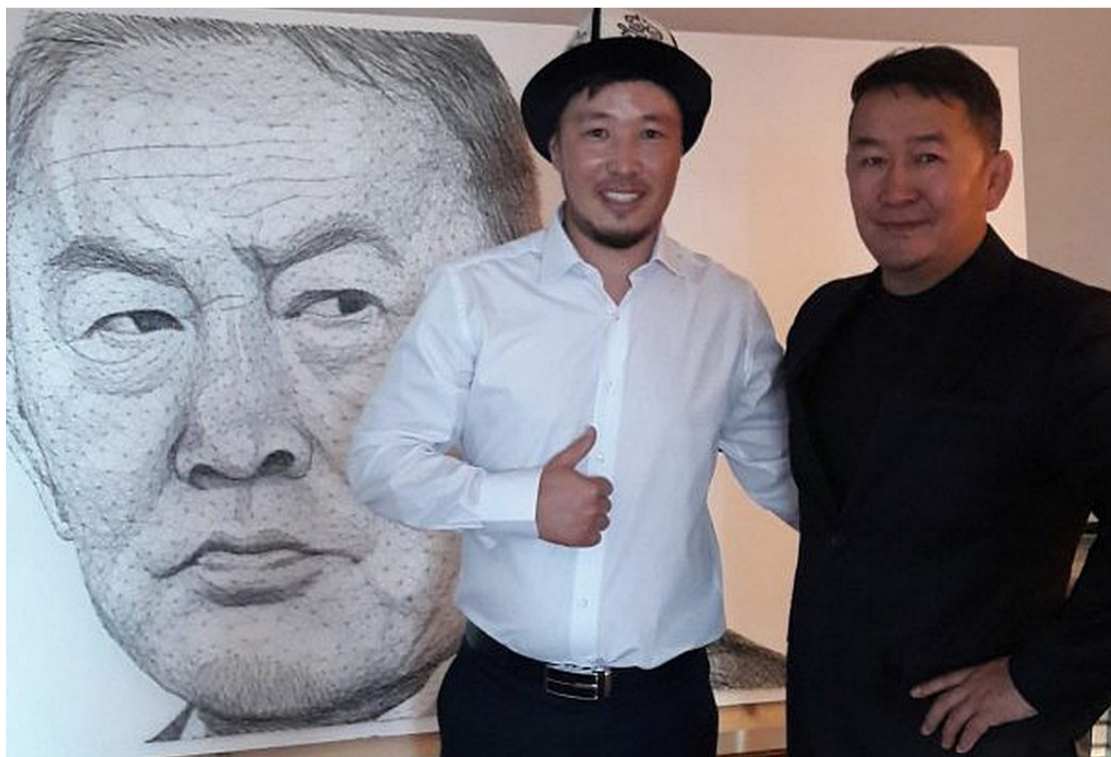
Азамат Жааналиев төрт жыл мурун оор кырсыкка учурап, бут сөөгүнөн оңбогондой жаракат алган. Кырсыктан кийин дарыгерлер, ага баспай тургандыгын айтышкан. Азаматты бул сөздөр сындырган эмес. Тескерисинче, бул окуя аны чыйрак болууга үйрөткөн. Азамат алдына “басам” деген максат койгон. Каарманыбыз “Дарыгерлердин айтканына сынган да, териккен да жокмун. Күрөштүм. Өзүмө Ысык-Көлдөн Бишкекке чейин жөө басам деп максат койгом. Аны ишке ашыргандан кийин велосипед тебе баштадым. Сапар кыйын эле болду. Жыгылып, кайра туруп, жараланып, тоолордо калган учурларым болду. Бирок бул жолдо мен тагдыр менен салгылаштым. Ошол үчүн максатыман тайган жокмун”.

Саякаттоо кыялы болгон

Жааналиев ошол эле учурда өзүн саякатчымын деп эсептейт. Саякат анын балалыгынан берки кыялы экен. Азаматтын сапарын, анын жашоодогу негизги максаты экендигин бардыгы эле түшүнгөн эмес. “Мени түшүнгөндөр да болду, сындагандар да болду. Жолдо айрым жолоочулар токтотуп, мындан көрө башка иш менен алектен деп да айтышты. Бирок ал сындар

“Негизи мен тарыхый инсандардын сүрөттөрүн тартканды жактырам. Алгач ирет Ч.Айтматовдун портретин тартып көргөм. Буга чейин дүйнөлүк белгилүү инсандарды, коомдук лидерлердин сүрөттөрүн тарттым.

мени сындырган жок. Мен кыйынчылыкты жеңдим. Максатымдын ишке ашканына бактылуумун,”- дейт эрки күчтүү Азамат.

Өзгөчө өнөрдүн ээси

Азамат Жааналиев кесиби боюнча сүрөтчү-архитектор. Бул туурасында ал “Мык менен сүрөт тартуу идеясы 7-классымда келген. Тарткан сүрөттөрүм узак сакталышы үчүн айнекке сүрөт тарттам. Бирок бул көп убакытты алат. Бир портрет бир айда бүтөт. Негизи мен тарыхый инсандардын сүрөттөрүн тартканды жактырам. Алгач ирет Ч.Айтматовдун портретин тартып көргөм. Буга чейин дүйнөлүк белгилүү инсандарды, коомдук лидерлердин сүрөттөрүн тарттым. Алар орусиянын президенти Владимир Путин, Чеченстандын мурдагы башчысы Ахмад Кадиров, атактуу манасчы Саякбай Каралаев, Монголия президенти Халтмаагийн Баттулга сыяктуу инсандардын сүрөттөрү.”

Өлкөнүн туусун эртең мененки алтыга чейин көтөргөн

Үстүбүздөгү жылдын 4-апрелинде катуу шамалдан улам “Ала-Тоо” аянтындагы желек учуп кеткендиги, аны бир жигит көтөрүп тургандыгы интернетке тараган эле. Бул видео көпчүлүктүн назарына алынып, коомдук талкууга түшкөн. Мына ошол жигит Азамат Жааналиев болчу. Ал түндө кулаган желекти таңкы алтыга чейин көтөрүп турган. Муну ал, мекенчилдик милдети катары эсептейт.

Китеп жазуу башкы максатым

Ошондой эле, каарманыбыз өзүнүн кыялдары, максаттары тууралуу ой бөлүштү. Анын максаты- китеп жазуу. Китепте Жааналиев, башынан өткөргөн кыйынчылыктарын, кыйынчылыктар менен коштолгон ийгиликтерин жазууну көздөйт. Буга чейин он эки өлкөдө болгон Жааналиевдин алдында дагы “узак сапары” турат. Сапарда ал дүйнөнүн бардыгын кыдыргысы келерин, өзгөчө өнөрү менен дагы бир топ журт башчыларды таң калдырууну максат кыларын белгиледи.

Кабар: Фатима Раатбек кызы
Фото: Фатима Раатбек кызы

АТ ЖАЛЫНДА ОЙНОГОН "МУРАС" ТОБУ

"Мурас" акробатика тобунун цирк оюндарында башкы кармандар – жылкылар. Аталган топ кыргыз рухуна бүткөн ат жалындагы өнөрдүн бири "жигитовка" менен алектенип келет. "Жигитовка" өнөрү ат үстүндөгү жигиттин шамдагайлыгын, күч-кубатын, чыгармачыл ойломун жана оюн таласындагы образдуу тактикасын даңазалайт. "Мурас" тобу улуттук өнөрдү өркүндөтүү менен катар, аны келечек муунга мурастаону максат кылат.

Шамдагайлык оюндун башкы талабы

"Мурас" тобунун жетекчиси Бегалы Мурзалиев 2015-жылдан тартып жаштарга "Жигитовка" өнөрүн үйрөтө баштаган. Мурзалиев бул өнөрдү жаштарга үйрөтүүнү өзү демилгелеген. Учурда чыгармачыл топто 11 киши иштейт. Бегалы Мурзалиев оюнчуларды тандоодо кылдат мамиле жасайт. Ал "Оюнчуларды тандоодо алар-

дын ар бир кыймыл-аракетине баа берем. Былтыр 30-40 чактуу талапкер топко кирүүгө ынтызарлыгын көрсөтүшкөн. Бирок бардык эле каалочу топтун мүчөсү боло албайт. Акробаттык өнөрдө атка тез минип, тез түшүү абдан маанилүү. Шамдагайлык керек. Бул да өзүнчө бир жөндөм. Бардыгында эле мындай жөндөм жок".

Атты мыкты таптоо үчүн кеминде беш жыл керек

Ошондой эле Мурзалиев бул өнөрдө бир гана жөндөмдүүлүктүн жетишсиздигин, оюнчу бир эле учурда жылкынын тарбиячысы, жолдошу, сырдашы да болушу зарылдыгын баса белгилейт. Ал ат менен иштөө сабырдуулукту талап кыларын айтуу менен "Ат эң акылдуу жаныбарлардын бири. Абдан сезимтал. Сабырды талап кылган бул өнөрдүн кайсы калыпка салынган стандарты жок. Айрым аттар бир айда, айрымдары 15-20 күндүн ичинде үйрөтүлөт. Кээде канчалык аракеттенсек да атты үйрөтө албайбыз. Үйрөнбөсө сатыкка чыгарабыз. Үйрөтүлгөн ат дагы дароо эле циркке чыгарылбайт. Үч жыл тапталат. Беш жылдан кийин тажрыйбалуу, кесипкөй деңгээлге жеткенде гана эл алдына чыгат".

Өнөргө бала кезимден арбалгам

Уламдан-улам оюндарды жакшыртууга күч жумшаган "Мурас" тобу, оюнга кыргыздын улуттук

"Кара жорго" бийин да кошту. Бийди топтогу төрт айымдын бири Чолпонай Масикова бийлейт. Чолпонай топко кантип кошулуп калганы жана тажрыйбасы тууралуу "Бала кезимде бир жолу атам менен циркке баргам. Ошол кезде эле мени жигитовка өзүнө тартып, сыйкырлап алган. Бегалы Мурзалиев менен таанышып "Мурас" тобун түзөлү деп чечтик. Азыр окуп да, иштеп да жатам. Топтун өнүгүшү үчүн дайым жаңы нерселерди үйрөнүүгө аракеттенебиз. Буга чейин ат үстүндө "Кара жоргону" эч ким бийлесе керек. Эмне үчүн болбосун дедик. Алгач жерде бийлеп, андан соң аттын үстүндө бийлейбиз. Цирк күйөрмандары жылуу кабыл алышты."

“Ат эң акылдуу жаныбарлардын бири. Абдан сезимтал. Сабырды талап кылган бул өнөрдүн кайсы калыпка салынган стандарты жок. Айрым аттар бир айда, айрымдары 15-20 күндүн ичинде үйрөтүлөт.”

Оюн бир гана каалоону талап кылат

Аталган топ күйөрмандарын кубантуу үчүн аптанын алты күнү эмгектенишет. Жигитовканын бардык түрүн билишет. Топтун акробаттык өнөрүнө Албан жооп берет. Ал топтун түзүүчүсү Бегалы Мурзалиевдин уулу. Албан топ түзүлгөндөн баштап атасы менен иштейт. Ал "Атам топту түзгөндөн бери эле бул жердемдин. Чынын айтканда, өз каалоом менен эмес, атамдын каалоосу менен иштеп калдым. Бара-бара бул өнөр мени арбап алды. Циркте мен ат эле эмес, шайтан араба менен да түрдүү трюктарды көрүүчүлөргө тартуулап келем".

Жигитовка унутулбасын

"Мурас" тобу Кыргызстанда гана эмес, чет мамлекеттерге да чыгып келет. Бул тууралуу Мурзалиев: "Жакынкы арада эле топтун үч мүчөсү Америкага чакыруу алышты. Мындан сырткары Кытай, Орусия сыяктуу өлкөлөргө чакыруулар түшөт. Бул өнөргө акча табайын деп келген эмесмин. Кээде акча-каражат маселесинде кыйналган учурлар да жок эмес. Кээде аттарды өз чөнтөгүмөн багам. Муну туура эмес түшүнүп албагыла. Мен арызданганым жок. Каалаганыбыз циркке жакшы көңүл бөлүнсө, жакшы шарттар түзүлсө, өлкөбүз үчүн дагы да ийгиликтерди жаратсак деген тилегибиз бар", - дейт Мурзалиев.

СЫЙЛЫК СИЗДИКИ - СЫЙМЫК БИЗДИКИ!

Бул жыл коммуникация факультети үчүн жемиштүү жылдардын катарын толуктады. Атап айтканда, факультетибиздин бүтүрүүчүлөрү жана студенттери "Asia Tourism-Induced Film and TV Arts Week" фестивалы, "TRT келечектин журналисттери" сынагы, "Казан фильм" фестивалы, "Дигор-2018" жана "Түрк дүйнөсү" даректүү тасмалардын фестивалдарынан байгелүү кайтышты.

ТРТнын сыймыктуу сыйлыгы

Жыл сайын Түркиянын Анкара шаарында "ТРТ келечектин журналисттери" сынагы өтүп келет. Аталган сынак болочок журналисттерди шыктандыруу жана студенттердин кесиптик жаратмандыгын өнүктүрүү максатын көздөйт. Ушул жылы сынакта КТМУнун радио, телевидение жана киноискусство бөлүмүнүн студенттери Нурзада Уланбек жана Айдана Абдылдаеванын эмгеги тележурналистика багытында экинчи орунга ээ болгон.

Быйыл IV жолу өткөн бул сынакка Борбордук Азия, Чыгыш Европа жана Түндүк Кипр Түрк Республикасынан журналистика тармагында билим алган студенттер ат салышкан. Сынакта катышуучулар "Аудио-визуалдык журналистика", "Радио-журналистика", "Тележурналистика" жана "Интернет журналистика" багыты боюнча 4 негизги категорияда күч сынашышкан.

27-июлда TRT Тепебашы студиясында өткөн сыйлоо аземине Түркиянын Жаштар жана спорт министри Мехмет Мухаррем Касапоглу, TRTнын башкы директору Ибрахим Эрен, Анадолу агенттигинин башкы директорунун орун басарлары Метин Мутаноглу, Мустафа Өзкайя, студенттер жана медиа өкүлдөрү катышкан.

"Киноман"- эң мыкты кыска метраждуу тасма

3-6-сентябрда Татарстандын борбору Казань шаарында өткөн фильм фестивалында 30 тасма финалга чыккан. Аталган фестивалдын катышуучулары "Көркөм кыска метраждуу тасма", "Даректүү тасма" жана "Анимациялык тасма" багыттарында

күч сынашкан. Фестивалдын соңунда коммуникация факультетинин радио телевидение жана искусство бөлүмүнүн бүтүрүүчүсү Аскар Нуракун Уулу "Киноман" аттуу тасмасы менен "Эң мыкты кыска метраждуу тасма" сыйлыгына татыды.

Ошол эле тасмасы менен Нуракун уулу Душанбеде өткөн "Дигор-2018" Эл аралык фильм фестивалынан да ийгиликтүү кайткан. Нуракун уулу 16-20-октябрда уюштурулган фестивалда "Эң мыкты кыска метраждуу тасма" номинациясын жеңип алган.

"Түрк дүйнөсү даректүү тасмалардын" фестивалынан 3-орун

Быйыл үчүнчү ирет өткөрүлгөн түрк маданиятын жана түрктүн дүйнөгө көз карашын чагылдырган "Түрк дүйнөсү даректүү тасмалардын" фестивалына 140тан ашуун тасма катышкан. Аталган фестивалда калыстардын баалоосунун жыйынтыгында радио, телевидение жана киноискусство бөлүмүнүн бүтүрүүчүсү Жибек Абдуллаева "Аял дүйнөсү" аттуу тасмасы менен 3-орунга ээ болду.

• КТМУнун атынан гезит ээси
Ректор, проф. док.
Себахаттин Балжы
Биринчи проректор,
проф. док. Асылбек Кулмырзаев

• Башкы редактор
Проф. док. Хамза Чакыр

• Басма сөз координатору
Доц. док. Аслы Юрдигул

• Жооптуу редактор
Улук окутуучу, док. Гүлзада Станалиева

• Котормочулар
Улук окутман, док. Регина Жаманкулова
Кенже илимий кызматкер док. Топчугул
Нармаматова
Кенже илимий кызматкер док. Венера
Наринова

• Редакторлор
Кенже илимий кызматкер
Бану Эрдоган Чакар
Кенже илимий кызматкер Зеки Октай

• Дизайнер
Равшан Абдуллаев

• Дареги
КТМУ Коммуникация факультети, Жал
студенттик кампусу, Бишкек
Тел: +996 312 492756/1164

"Рубикон" типографиясында басылды.
Нускасы 2000
Тапшырык: №320

"RubiKon" matbaasında 2000 adet basıldı.

Yerel Süreli Yayın №320
Tel +996 (312) 492756/1164

CaI YeriçkceI, Biçkek
KTMU İletişim Fakültesi

• Yazıma Bilgileri

Ravşan Abdullaev

• Gazete Tasarımı

Araş. Gör. Banu Erdoğan Çakar
Araş. Gör. Zeki Okuy

• Editor

Öğr. Gör. Dr. Venera Narinova
Araş. Gör. Dr. Topçugül Narımamatoва

• Çeviri

Öğr. Gör. Dr. Gulzada Stanalijeva

• Sorumlu Müdür

Doç. Dr. Aslı Yurdigül

• Yayın Koordinatörü

Prof. Dr. Hamza Çakır

• Genel Yayın Yönetmeni

Rektor Vekili Prof. Dr. Sebahattin Balci
Rektor Prof. Dr. Sebahattin Balci

• KTMU adına sahifleri

